

UNITARIUS-ÉRTESÍTŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Minden pénz a lelkész hivatalt címére küldendő.

Megjelenik havonként
Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS

Előfizetési ára:
Egy évre 300 kor.
Egyes szám ára 25 korona.

Torda: 1568. **HATÁRKÖVEK** Pozsony: 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezekben a helyeken mondotta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Uj barázda.

Jézus mondá: Valaki az ő kezét az eke szarvára veti és azokra néz, amelyek ő utána vannak, nem alkalmas az Istennek országára.

Lukács ev. IX. 62.

A fölkelő nap arany sugárai fényes hálóval szövök bé az eget és a földet. Sziklahasadékok látongó mélysége, hegy-völgyek erdőkoszoruzott, sejtelmes magánya bételik tiszta szent örömmel. Megmozdul a göröngy. S a nyugalom órái után minden, de minden újult erővel szivja be, és adja tovább az életnek édes lehelletét, teremtő ösztönét az örök Alkotónak. Az égen uszó vándorfelhők is megfürösztik fáradt tagjaikat a ragyogó fénytengerben s a rohanó vizek árján nesztelénül suhannak át ismeretlen tájak felé... Ki az, aki a napba néz és meg nem vakul? A napba néz és szeme még csak nem is káprázik. A napba néző sas!... Ki volna más, mint a századok szántóvetője, aki egyszer izmos kezét az eke szarvára vetette és nem azokra néz, amelyek ő utána vannak; mert ő alkalmas akar lenni az Istennek országára. Akar. És tud. És ezt a tudást, ezt a minden szépre-jóra és igazra törekvő, elszánt akaratot nem önmagából meríti csupán, hanem abból a gazdag forrásból, amelyből táplálkoztak eleitől fogva az emberiség igazi nagyjai... A koronázatlan királyok, a lélek hősei, a tudomány vértanúi, a nemzeti próféták, a bűvös szavu dalnokok... Mindannyian — egy-egy kipattant szikra Isten homlokából. A világosság az ő elemük. A nép megérti szavukat; tenyerén hordozza szívüket, ezt az örök féltésben szorongó nagy szívet, amely azért olyan boldogtalan, hogy mások boldogok lehessenek... Szánt, szánt, új barázdát szánt a századok szántóvetője. Nemzete szívébe, jobb s bal tenyerébe belé veti a sorsnak magvait... Életmagot... Halálmagot... Vajjon melyik fog majd kikelni belőle? Melyiknek lesz dúsabb aratása?...

Ennek a napba néző szellem-óriásnak még a hörtöne is csak sásfészek lehet. Főnt a magasban. Mohlepte várromok között, a fellegek szomszédságában. Ott, ahol — viharvert idők vajudó méhében — a villám s a menydörgés születik. És ott is, igazában, nem ő fogoly; mert bár kezén lábán bilincs, de lelke: az szabad. Nem ő a fogoly, hanem azok, akik őt oda bezárták; mert miközben az eke szarvára vetnék kezüket, minduntalan csak hátra tekintgetnek. A betűt rágják a lélekölő betűt. S a magyar szellem diadalmas röptü szárnyait össze-vissza kuszálják. Megtépdésik... „És ha éppen nő is szépen, rossz emberek elmetélik.“ De én nem féltém a sást. Nem féltém őt; mert előbb-utóbb kiszabadul s merész röptében ismét végig szántja a levegőget. És csattogtatva szárnyait a végtelen ivben kerengő bolygók táborán, hamvadó világok porát rázza le a földre s megtermékenyíti annak göröngyeit a jövő fenséges ígéréttel... Szánt, szánt — még a levegőben is — új barázdát szánt a századok szántóvetője. Nemzete szívébe, jobb s bal tenyerébe belé veti a sorsnak magvait... Életmagot... Halálmagot... Vajjon melyik fog majd kikelni belőle? melyiknek lesz dúsabb aratása?...

A választ mindezekre csak a nép fia, a „barna paraszt“ adhatja meg. Ő görnyed ott az eke

sebb részt, amely a mi számunkra ebben a szégyenteljes összeomlásban még megmaradt.

A Gondviselés úgy akarta, hogy ismét — és ezuttal fokozott mértékben — beteljék a költői látomás. A lefolyt szomorú esztendőben olyan „véres napoknak“ voltunk tanúi, akár mint aktív résztvevők, akár mint passzív szemlélők és szenvedők, hogy azoknak jellemzésére alig van megfelelő kifejezés a mi szótárunkban. Politikai rövidlátás és tömegszenvédély zuditotta reánk ezt a nagy veszedelmet, amelynek, romboló hatása alól még ma se vonhatjuk ki magunkat. Megérezik ezt többé-kevésbé azok a nagy nyugati hatalmak is, akik a végső győzelemért kiadott jelszót sokkal több kitartással tudták valóra váltani, mint a központi hatalmak, akik között különben nem éppen dicstelen szerepet játszott a székely vitézség, a magyar hon szeretet.

Romok között járunk. Örömtelen pillantással révedezünk a bizonytalan jelenben. A multra fátyolt szeretnénk borítani, hogy elkerüljük a számonkérés keserű proceduráját. Nincs annyi erkölcsi bátorságunk, hogy a megalázkodás egészséges érzületével — mellünket verve kimondjuk a „mea culpa“-t az ebből folyó tanulságot drága örökség gyanánt adjuk át annak a jövő nemzedéknek, amelynek boldogtalanságáért, testi-lelki nyomoruságáért mi magunk vagyunk a felelősek.

Romok között járunk... Közel a távolban, itt és amott idétlen utjelzőivel találkozunk azoknak a szellel-béelt nemzetietlen irányzatoknak, amelyek a forradalomban rejlő erkölcsi principiumot a maguk sekélyes pártpolitikai céljaikra és önző anyagi érdekeik javára kizsákmányolták. Keresem a fegyelmet, amely a maga jól bevált rendszeretével biztos támpontot nyújtott az itthoni belső intézményeknek éppen úgy, mint a harci frontnak Keresem. És csak hűlt helyét találok. Ott terjeszkedik helyette a laza gondolkozás, a hebehurgyaság, az amoralitás, amely a maga munkátlan szószátyárkodásáért még praemiumban részesül. Fenekestül felfordult helyzet. Tisztára egészségtelen állapot, amennyiben még az annak orvoslására kigondolható egyetlen gyógyszer is csak újabb bajok csiráját rejti magában.

Keresem a tekintélyt, a törvénytiszteletet, amely biztonságot nyújt az egyesnek a maga személyét és vagyonát illetőleg; s viszont megvédi a közérdeket egyes alkalmi desperádók zsarnoksága ellen. Nincs-nincs sehol. Vagy ha a gombamódra burjánzó paragrafusok között akadna is itt-ott egy-egy, amelyben a holt betű fedí a lényegét, azt aminek igazságához kétség nem fér — még ebben az esetben is nagy a veszély, hogy az alkalmazásban hozzá nem értő felelőtlen elemek viszájára fordítják azt is, ami jót és igazat, általános emberi szempontból célozott.

Keresem a magyar szent koronát s az ahhoz fűződő ezredéves tradíciót, amely hűségben és ragaszkodásban egyesítette a legsúlyosabb, a legválságosabb időben is a magyarságot, lévén annak külön-külön és mindannyian tagjai; akik előtt a „membrum sacrae coronae“ nem csupán diszitő jelző, hanem jogforrás, amelyhez csak megoldott

saruval illik közeledni Keresem. Keresem. De az, mint valami csodálatos „Grail“ egyre távolodik. Amint ott lebeg lelki szemeim előtt, konturjai elmosódnak a távol ködében; de azért jól látom és hallom a körülötte tolongó siserahadat, amely a maga műnyelvén szemérmellen hangon rikácsolja: „Ki ad többet érte? ...“

Keresem a békés, boldog családi tűzhelyet, amelynek melegénél és világánál felujulnak gyermek- és ifjúkori szép emlékeink. Ahol a jámbor egyszerűség és a puritán erkölcs örökös tanyát üt magának; ahol az enyim-tied kérdése nem bontja meg az egységet, mert minden felolvad és szerencsés megoldásra talál — a szeretetben. Keresem. Keresem. De, amit látok, az többnyire elszomorító, lehangozó élettapasztalat. Külső keretek benső tartalom nélkül. Arany rációk, amelyekből az ifjuság tavaszidejének pásztori idylljét, durva kézzel rendre kiszagatta a közönséges mindennapi élet, a kenyér után való hajsza, vagy a maga ólomszürke színeivel, bágyadtságával és nemtörődésével béborította a gyűlöletnél is utáltabb közöny...

Keresem az iskolát, ahol, mint valami templomban áhitattal figyel a serdülő gyermekcsereg a bölcs atyai szóra, amely megmagyarázza neki az élet titkát, a világ törvényeit s gondosan előkészíti az eljövendő életpályára, amely az ő hajlamainak leginkább megfelel... S mit találok?... Egy kísérleti telepet, ahol az egymással homlok-egyenest ellenkező, egymást kirekesztő ideológiák hálás talajra véinek találni abban a gyermeki lélekben, amely a maga önczéluságát a könnyebb boldogulás kedvéért kénytelen alárendelni ezeknek a raffináltan kigondolt és artistikus módon kezelt eszközöknek.

Keresem a templomot. Azt a szent helyet, amelynek küszöbén megtörik a profán világ szennyes hulláma. Azt a közös oltárt, ahol a közös mennyei Atyának édes gyermekei testvéri szeretettel fogadják egyik a más; Istent, az Örökkévalót pedig lélekben és igazságban imádják, úgy, amint Jézus tanította, úgy, amint Jézus gyakorolta. Keresem. Keresem. De nem találok mást, mint hatalmi szervezeteket, társadalmi alakulatokat, amelyet a dogma védőbástyáit, az egyházi vagyon és birtok előnyeit s a szertartások mystikumát, a maguk felekezeti és személyi versengéseik és surlódásaik mellett is szembeszökő módon tudják felhasználni a maguk és kiválasztottaik érvényesülésére a hierarchiában és a napi politikában.

Keresem a tejjel-mézzel folyó Kanaánt, az áldott, a szépséges szent Hazát, az örök Magyarországot, ahol bölcsőnk ringott s ahol egykor reánk borul a drága honi hant. Azt a földet, amelynek kövér barázdája adta volt és adja — hiszem Istenem — a mi kenyérünket. Azt a győztes Hungariát, amelynek integer képe, meg nem gyalázható ideálja mindnyájunk szívébe be van vésve. Keresem. Keresem. És óh mit találok helyette. A teljes, tökéletes, diadalmas Magyarország helyén egy kietlen, sivár pusztaságot. A fejedelmi termet helyett egy szerencsétlen *torsót*,

amely csonkabonkán — épkezélab nélkül — hiába igyekszik talpraállani. Tehetetlen vergődés minden mozdulata. Halvaszületett szörny minden epekedése. Szédítő nyomoruság és vaskényszerűség lebeg fölötte. Van; de nem él. Vár; de már nem remél. . . . Bizony, mondom néktek, rég nem volt ilyen világtalan tavasza, (1920. III. 21.) ilyen gyümölcsstelen nyara a magyar nemzetnek.

Romok. Romok. Egy szörnyű romhalmaz az egész ország, az egész világ. És mi e romok közt járva-elve gondolkozunk, töprenkedünk. Nem ezt akartuk mi, egy talán soha helyre nem hozható tévedésnek áldozatai. De hazajáró lelkek módjára nem imbolyoghatunk örökösen csak romok között. A „*restitutio in integrum*” parancsava fölcsendül a jók és igazak kebelébe; s ez egyttal kezünkbe adja azokat az eszközöket is, amelyeknek segítségével a ó-világ romjain az *uj-világot* megteremthetjük.

Adva lévén az anyag, adva az eszközök, csak egy jeladásra van szükség, egy gondviselés-szerű intésre, amelyre önként megindul az építő munka s a társadalmi gépezet itt-ott nyikorgással és csökönységgel ugyan de végre belélilleszkedik az új élet feltételei közé. Oh, milyen áldott, istenadta lélek az, aki ezt a jelt nekünk megadja; s aki egyttal a maga példájával is igazolja előttünk, hogy az új-világnak új emberre, új ember-típusra van szüksége. Új emberre, akiben megvan a vágy, az akarat résztvenni az új teremtés gyönyörében. Új emberre, aki nem a rhapsodikus, a kapkodó dilettantismus hive, hanem az egyenletes, a kitartó munkának barátja; aki előtt az élet — egy folytonos kötelességteljesítés, az idealizmusnak és a realizmusnak harmonikus egybeolvadása. Aki belátja, hogy Emerson szerint: csak azok építenek az Örökkévalóság számára, akik „az ideákra építenek”.

Az új-világnak új embere első sorban is a *társadalmi béke* alapján áll. Jól tudja mit jelent ez, ugy a jelen, mint a jövő szempontjából az egyes jól felfogott érdekében s a nemzet javára. Az a test, amely állandóan belső zavaroknak és külső izgatásoknak van kitéve, nem végezheti nyugodtan funkcióit, amelyek az egészség fenntartására okvetlen szükségesek. Ennek következtében meging a lelki egyensúly, homályos lesz a látás, beteges a vérmeérséklet, epés a kedély és bágyadt a közérzet. A beteg test beteggé teszi a lelket is, ólomsúlyával ránehezedik a képzeletre s a különböző egyöntetű működését lehetetlenné teszi. Hogy egy bibliai képet használjak további illusztrálásul: (1 Cor. XII. 18. 21—22) „Az Isten elhelyezte a tagokat a testben egyenkint mindeniket, amint akarta. . . Sok tag van ugyan, de egy test. Nem mondhatja pedig a szem a kéznek: Nincs rád szükségem; vagy viszont a fej a láb-nak: nem kelletek nekem. Sőt sokkal inkább, amelyek a test legerőtlenebb tagjainak látszanak, azok igen szükségesek.” Ez a bibliai hely kiválóan alkalmas arra, hogy a maga spontán egyszerűségével és igazságával reá világítson a mi mai magyar társadalmunknak számtalan bajára és fogyatkozására, amelyeknek leküzdése nélkül sem

az egyesek, sem az intézmények nem boldogulhatnak. A tagok helyére tegyük oda a különböző osztályokat, társadalmi rétegeket, pártokat és felekezeteket, amelyek a dolog természeténél fogva kölcsönhatásban, szervi összefüggésben állanak egymással. Ezek egyttvéve alkotják a társadalmi organismust, a nemzet testét. Ez a test beteg. Emellett bizonyítanak azok a convulsiók, rángások és rendellenességek, amelyeknek megtévesztő tüneteit a maguk javára igyekeztek kiaknázni a szerencsésen lezajlott maskara forradalmak. S ma is vannak, sajnos, egyes jelenségek, amelyek azt bizonyítják, hogy a gyógyulás processusa nagyon lassan halad; s ugy lehet évek telnek belé, amíg az egészséges közérzet helyreáll, az elvi alapon kialakult nemzeti közvélemény megszilárdul, s a társadalmi béke áldását még a külső béke minden vívmányánál is nagyobbra fogjuk becsülni.

És itt nem tehetem, hogy ki ne térjek egy örvendetes jelenségre, amelynek a mi közönségük soraiból is többen szívesen valánk tanui. Arra a *concordia christiana* jegyében megtartott katolikus és protestáns nagygyűlésre gondolok, amely a múlt ősszel nem egyszerű „*treuga Dei*”-t kötött a hazai keresztény egyházak között, hanem talán a lelki egybeolvadásnak s evangeliumi alapon leendő együttműködésnek lehet komoly alapja. Politikai vonatkozásban, bizonyára elő fogja segíteni azoknak a függőben levő kérdéseknek kölcsönös megelegetésre történő megoldását, amelyek hosszú idő óta foglalkoztatják az egyházi közvéleményt. Értem az 1848. XX. t.-c. betűjének és szellemének végrehajtását és a katolikus autonómiának megvalósítását. Egyenlőség és viszonyosság a keresztény egyházak között a kulturállam elsőrendű garanciája, ami önként maga után vonja az egyenlőséget és viszonyosságot a keresztény és nem keresztény felekezetek között is, hacsak saját magunkkal ellentétbe jönni nem akarunk. A keresztény egyházaknak, a keresztény egyházak szellemi vezetőinek e tekintetben jó példával kell eljárniok; mint ahogy előljárt, mint zászlóvivő a mi szerény Dávid Ferenc Egyletünk, amikor évekkal ezelőtt meghívta felolvasó asztalához a nagyváradi főrabbit, aki a nemzeti próféták hatalmas korszakáról tartott a mi templomunkban magvas értekezést. Ugyanezt a célt, a kölcsönös megeértést, a testvériességet, a társadalmi béke művét szolgáltuk akkor is, amikor pozsonyi evangélikus, sárospataki ref. testvéreinknek s budapesti socialis gondolkozású tudós tanároknak alkalmat nyújtottunk a megnyilatkozásra. Így alakult ki a mi szerény körünkben az az *együttértő munka*, melynek segítségével mi már akkor is egy idealis, új világ megteremtésén fáradoztunk. S amikor annak szükségessége nyilvánvaló, mint a mai válságos helyzetben, mi sem tarthattuk továbbra is behajtva a mi lobogónkat. Kibontjuk tehát azt, a Dávid Ferenc lobogóját, amely a hit- és lelkiismereti szabadság csorbitatlan megóvása és megvédelmezése mellett, mindnyájunkat, a különböző egyházak, pártok, felekezetek, társadalmi rétegek tagjait együttértő munkára szólít.

Itt az idő és az alkalom, ahol mindenki érvényesítheti a maga Istentől nyert testi és lelki tehetségeit. A fizikai munkás, akire a föld megművelése, az iparcikkek gyártása és mindennemű kézimunka elvégzése vár; és a szellemi munkás, aki a tanításban, a közigazgatásban, a művészetben és irodalomban és a törvényalkotásban stb. stb. kifejtheti erői legjavát. És ez a két kategória ne tekintse egyik a másit idegenszerű, vagy éppen ellenséges indulattal, hanem ismerje be egyik, mint a másik, hogy mind a kettőre s a kettőnek egymást kölcsönösen kiegészítő szolgálatára szükség van. Ez a harmonikus együttműködés ma annyival fontosabb és sürgősebb, mert hiszen rengeteg elpusztult anyagi és erkölcsi értéket kell pótolniok, mielőtt még az igazi alkotó munkához hozzá kezdhethének. Itt az idő és az alkalom. Amikor a tavasz csodálatos lehelletére, napsugár csókjára megmozdul a göröngy, s fakadó rügy zsendül minden ágon, akkor nem szabad többé ölbetett kézzel, tétlen szemlélődéssel tekintenünk ki a világba. Munkára fel. Mindenki azt végezze, amihez éppen legjobban ért. Mindenki igyekezzék kiküzdeni a maga számára, az erők szabad versenyében azt a pozíciót, amely őt megilleti. S olyan irányban és olyan szellemben végezze munkáját, mint független ember, aki nem rab-szolgatartó ostorcsapása, hanem nemes értelemben vett berső kényszerűség, mondhatnám — ihlet — ösztönöz és buzdít a munkára. Az ilyen munkának terhét nem érezzük, csak gyönyörűségét; azt a tiszta öntudatot és nyugodt lelkiismeretet, amely nap-nap után egyik legfőbb támaszunk az élet küzdelmeiben és anyagi vigasztalónk az emberi félreértésekkel szemben. Az ilyen munka megóv az erők pazarlásától, attól a szétforgácsolástól, amely már sok jobb sorsra érdemes tehetséget bénított meg a csalódással, a sikertelenséggel.

Michel Angelóról olvastam, az ő geniejéről. Hogy miként oldotta meg művészi feladatát. Mindenekelőtt vázat készített. Erre nagy gondal rakta rá az idomokat. S a mestermű csak akkor lett teljes, amikor rajta pompázott a gazdag redőkben omló diszes ruha is. Szóval a mi munkánknak átgondoltnak és tervszerűnek kell lennie, ha azt akarjuk, hogy az maradandó alkotás legyen, s egyúttal szolgálja az új világ építésének szent ügyét.

Ehhez a művészi munkához, természetesen bizonyos fokú lelki műveltség is kívántatik. E nélkül félszeg és hiábavaló erőlködés lenne az új világ új emberének minden munkája. Nem könyvtudomány ez; nem sivár életbölcselem, nem a legapróbb részletkéig elsajátított routine, nem is csapongó művészi fantázia, nem máról-holnapra változó hangulat, mely könnyűszerrel enged az idegen befolyásnak, — hanem a műnek és a mesternek erkölcsi egysége, az egész műben és annak minden részletén előmlő egészséges alapeszme. Szóval az alkotónak és alkotásnak primitív egybeolvadása. Hogy amikor az alkotást látom, nem az maga, hanem az Alkotó foglalkoztassa lelkemet. Az ok; és nem az okozat. Az Isten, nem pedig a világ.

„A kormányzat legfőbb célja“ — mondja Emerson — „embert nevelni“, ezzel együtt haladnak az intézmények, ahol az erkölcsi érzület — igazságosság és szeretet által igazgatva — diktálja a törvényeket“. Ez a tisztult világnézet, ez az emelkedett gondolkozásmód tükröződik vissza annak a lelkületén, aki mint a nagy egésznek szerves alkotó része, a maga különérdekeit és törekvéseit, nagy vonásokban összetudja egyeztetni az emberi társadalom s a világmindenség egyetemes céljaival. Homocentrikus világnézet! anélkül, hogy az egyoldalúság vádjával illethetnők; mert amit az az ember által, az emberért, az emberen keresztül akar, az mind a végnélküli tökéletesedés nagy művét szolgálja s így valóban — Isten dicsőségét mozdítja elő. Amint a jézusi példaszó is int: „Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes!“ — Ez is a lelki műveltséghez tartozik. Ennek hiányára mutat az a sajnálatos körülmény, ha mi egymást, mint az édes magyar haza fiai, mint az egész világra kiterjedő krisztusi közösség tagjai, nem tudjuk megérteni. S bölcs belátás és józan önmérséklet vezetése helyett átengedjük magunkat azoknak az alsórendű, durva indulatoknak, amelyek csak kárt és nyomoruságot, kiszámíthatatlan veszedelmet zudítanak úgy az egyesekre, mint a népek és nemzetek nagy társadalmára; a saját önbecsérzünket pedig reménytelenül lefokozzák.

Mostanában sokat emlegetik a népszövetséget, amelybe a háborus érdekeltség arányában veszik fel az egyes országokat. Azokat, amelyek erősen compromittáltak magukat, talán föl se veszik. Minket pedig egyenesen kirekesztenek*). Szegény magyar virtus! beh sokat véreztél, beh sokat áldoztál. Ime, a jutalmad. De azért ne busulj, amit elvesztettél egy öngyilkos háboruban — pedig mérhetetlen sokat veszítettél — mind visszaszerezheted az üdvös békében. Szerezd vissza bátran az anyaföld ős termő erejéből, a levegőből, a kék égboltozatból, két kezed munkájával; békés-bátor-nyugodt temperamentummal, az új idők új rendjéhez simuló lelki műveltséggel: „Hass, alkoss, gyarapíts s a Haza fényre derül.“

Ide azonban nem csupán szépen hangzó frázis, hanem első sorban tett kell. A hazafiságnak és emberségnek ragyogó példája, amit hiába idézgetünk a messze múltból, hogyha köztünk, mint a költő mondja — „névben él csak, többé nincs jelen.“ Ezzel a szomorú akkorddal végzem mondókámat. A beteget megvizsgáltam. A diagnosist megállapítottam. A gyógyszert megjelöltem. Élünk vele. Gyógyuljunk. S akkor önként megnyílik előttünk az Új Világ, az igazi Népszövetség ajtaja.

Józan Miklós.

*) Azóta bevettek, de csak statistának.

Az „Unitárius Értesítő“
minden unitárius ember
asztalán ott legyen!

A keresztény magyar nő missziója.

Irta: Perczelné Kozma Flóra.

Lapunk szerkesztője azt a megtisztelő felszólítást küldte hozzám, hogy írjak a januári számba a magyar nő munkájáról egy cikket. És talán nem egészen érthetetlen az olvasó előtt, hogy a mai kivételesen nehéz és szomorú viszonyok között milyen szellemben helyezkedjék el a magyar asszony a midnyájunkkal közös nemzetmentő keresztény munkában?

Erre azt hiszem nagyon egyszerű a felelet: *igazi keresztény és nemzeti érzéssel*. Mert mit jelent a gondolkodó ember előtt a keresztény nemzeti irány? Az én felfogásom szerint azt, hogy a *jézusi emelkedettség és a nemzeti lelkesedés* egymást támogatva, egymást kiegészítve művészi harmoniában egyesüljön az igazi honmentő munkára.

Mert amennyire *kell*, hogy a magyar asszony *ma magyarabb* legyen — érzésben, szokásban, jellemében, hazaszeretében — mint valaha, ugyanugy *kell*, hogy át és átjárja egész valóját Krisztus Úrnak szelleme, mely megóvjá őt az egészségtelen túlzásoktól és országot sorvasztó gyűlölködésektől. Szóval mikor hazánk érdekében áldozatos és *tettre kész* energiával megyünk a munkába — sohase felejtsük otthon a szívünket és amikor a törekvéseinkhez a történelem hőselektől asszonyait vesszük példányképpül — járjon egyúttal előtünk a mi Jézusunk...

Sokszor elhallgatom a szokásos nagy vitakozásokat, hogy „magyarok” legyünk-e elsősorban, vagy „keresztények”? — Mi asszonyok sohase disputáljunk ezen, hanem *érezzük* meg minden egyes feladatunk alatt azt az igazságot, hogy sohasem dolgozhatunk oly arányban nemzetünk *igazi* boldogulásáért, igazi feltámaszásáért, hogy egyúttal — az összetartozandóság isteni törvényénél fogva — valami tekintetben az *egész világnak* ne szolgáljunk, valamint sohasem szolgálhatunk oly mértékben az evangéliumi szellemnek és jézusi törvénynek, hogy ez szükségszerűen *saját nemzetünk* és erkölcsünk megerősítését ne hozná magával.

Ezeket a nagy vonásokban elmondott gondolatokat *kell* a mindennapi munkálkodásban ugyiszólván apró pénzre váltani, minden kis dologban gyakorlatba vinni és folyton arra ügyelni, hogy keresztény voltunkat a hazafias munkánál, *magyarságunkat pedig Krisztus szolgálatában soha meg ne tagadjuk!*

Nekünk unitárius — és általában a protestáns — asszonyoknak nagyszerű példával szolgál a mi tág látkörű és krisztusi magaslaton álló vallásunk, mely törhetetlen kapoccsal van azért egybefűzve a *nemzeti* gondolattal!

Bámulatossá harmoniával, művészi tökéletességgel tudta ezt a két legszentebb érzést — Krisztus és a haza iránti szeretet — összeegyeztetni a XIX század lánglelkű unitárius prófétája: az amerikai Channing. Mialatt mélységes erkölcsi tanításai, vallásos eszméi, békeszavatai az egész világot felölelték és szolgálták, — kijelölte egy-

üttal a nemzeti törekvés, nemzeti irodalom határozott utját és minduntalan elragadtatással köszöni Istennek, hogy e „szép szigetet” rendelte szülőföldjéül.

Krisztustól inspirálva megírja legfenségesebb álmát az *egyetemes, láthatatlan és a föld minden keresztényét* egyesítő egyházzal — és közben büszkén vallva magát *unitáriusnak*, meggyőző ékes szóval prédikálja *saját otthonának, szabadelvű egyházának nagy jelentőségét és az egyetemes kereszténységben való nélkülözhetetlenségét!*

Ha azon gondolkodunk, hogy mi volt tulajdonképpen az a szívbe markoló melegség és kivételes genialitás, mely Channing nagyszerű és mégis oly egyszerű irodalmát jellemzi — úgy azt *kell* megállapítanunk, hogy ezen különböző és egymásnak ellentmondani látszó, de egyforma értékű eszméknek könnyű és természetes módon való *összeegyeztetése!*

Es most hadd forduljak lelkem egész melegével a mi *unitárius nőszövetségünkhöz*, mely már rövid fennállása óta is igazi krisztusi közéletű haladva, olyan meglepő szociális munkásságot tud felmutatni! Mint a féle falura kárhóztatott és a pesti munkát csak imádsággal támogató öreg asszony, meghatottan olvasom a beszámoló levelekből, hogy máris milyen nagy arányokban végzi a Szövetség a jótékony munkát és a kézhez kapott külföldi segítséggel hány szegényen, betegen és gyermekben tud segíteni!

Ezzel akaratlanul is rátértem arra a végleszűrődésre, hogy a nemzetet feltámasztó igazi munka tulajdonképpen az embert gyámolító, embert felemelő de még inkább a *gyermeket* mentő és testileg-lelkileg acélosító keresztény törekvés! Mert a nemzeti munka nagy és szent misszió, melynek végzésére legfőképpen a jézusi szeretet van hivatva.

Aki ma a legtöbb nyomorultat felruházta, a legtöbb beteget gyógyuláshoz segíti, *legtöbb gyermeket életképesse teszi és lelkét a hazához és Istenhez vezeti* — az a legjobb hazafi és már ebben a szent műveletben is ösztönszerűen egyesíti nemzeti érzését az evangélium gondolatával! Ez a krisztusi gondoskodás tulajdonképpen a Channing-féle országmentés, mely a forrón szeretett nemzetet keresztül kiterjed egészen az Istenországáig...

És én, aki oly lelkes hiva vagyok a múlt század csodás szívű prófétájának, azt hiszem nem kívánhatok Szövetségünknek és a magyar asszonyok egész táborának jobbat az újévben, minthogy hassa át lelkét Channing áhitatos hazaszeretete és az evangéliumhoz való törhetetlen örök hűsége.

MŰVÉSZET.

Uj fejlécünket lapunk homlokára Szamosi Sós Vilmos szobrász-művész hitrokonunk rajzolta. Ebből az alkalomból, meg az „Awiwa” képzőművészeti szalonban (IV., Kossuth L.-u. 11) nemrég rendezett szobor kiállítása alkalmából is meg kell emlékeznünk róla, unitárius egyházunk s a székelység egyik büszkeségéről.

Ósi szentábrahámí székelý nemesi család

sarja, megáldva azzal a tüneményes tehetséggel, amellyel csak kiválasztottjait ajándékozta meg a Teremtő. Művészi képességéről ékesszóval beszélt néhai Fadrusz János szobrász ajánlása, amikor Kolozsvár tanácsának művészi ösztöndíjra ajánlotta a még akkor kis polgárista fiút, aki bámulatos ügyességgel gyurta az agyag-figurákat sőt egy-egy ismertebb kolozsvári ur képmását is kiformálta.

Az Iparművészeti Iskolában minden évben díjat nyert. A Képzőművészeti Főiskolában négy évet töltött komoly tanulással.

Pályáját első éveitől kezdve a dicsőség, a művészi sikerek kísérik. Egy igen szigorú kritikus szerint: „Szamosi ma valóságos poétája a plakettművészetnek“.

1908-ban Brassai bácsi siremlékevel Kolozsvár város pályadíját, 1913-ban a pécsi dalárda részére készített jubileumi plakettjével 60 pályázó között az első díjat, 1919-ben a Magyar Nemzeti Szövetség jelvény pályázatán pedig az első díjat nyerte meg. 1920-ban a téli tárlaton az állam vásárolta meg egy karakteres férfi fejét a Szépművészeti Múzeum számára. A József Műegyetemi királydíj pályázatán első lett. És még sok pályázaton nyert különféle díjakat, 1921. év tavaszi tárlatán a Hercz Viktor díjat kapta.

Főbb említett legutóbbi kiállításáról pedig hadd beszéljenek a fővárosi lapok:

Pesti Napló 1922. okt. 22.: „Szamosi Sós Vilmos tizenöt szobra közül különösen két fiatal női fej s egy torzó válik ki megkapó erővel. Ez a hármas groupe legbeszédesebb bizonyítéka alkotójuk érett talentumának“.

Szózat: „Őszinte sikerrel fog járni Sz. S. V. szobrászművésznek a kiállítása is, mely az ujonnan megnyitott Awiwa művészeti szalonban látható. Jól és karakterisztikusan megmintázott portré szobrok mellett erősen kitűnik egy női akktorz ábrázolása.“

Világ: Sz. ismert ismert neve a rendes tárlatoknak s ha nem is tartozik a tulságosan nagy célokért küzdő új törekvésű szobrászok közé, becsületes technikai tudás és jó képességek segítik egyébként is tetszetős dolgait. Egyszerű eszközökkel és szűkszavuan előadott női portréja, egy formáiban tiszta fél-aktja és egy karakteres férfi feje érdemelnek különös figyelmet.“

Nemzeti Ujság: „A kiállítás érdekessége Sz. S. V. néhány pompás karakterű gipsz és bronz feje és egy igen finoman mintázott torzója“.

Népszava: „Sz. S. V. ez az izmostehetségű szobrászművész, aki egykor Fadrusz mesternek volt a tanítványa tizenöt művét állítja ki, amelyek jobbára szoborportrék. Sz. S. az ember benső világát, a lélek mélységeit, amelyek az arc ezerszínű változatossága tükrében kivetődnek, kutatja állandóan. Ez a törekvése adja meg azután arcmásai-ának azt a közvetlen életteltiséget, igazságát, amely különösen 9. számú művén észlelhető.“

„Ártatlanság“ című alkotása fölfogásában, átérzésében és megmintázásában a legszebb eredménye komoly és abszolút művészi törekvéseinek.

A Pester Lloyd 1922. október 24-iki szá-

mában így jellemzi: Sz. S. V. szobrász jelentékeny gyűjteménye kétségtelenül a kiállítás leghatalmasabb vonzóereje. Természetesen ez a szoborcsoport főképpen olyan művekből áll, amelyeket már valamennyien jól ismerünk, de látásuk őszinte örömmel tölt el. Marik Klári, Vargyasi Dániel báró, „Fiam“, Vignati Raffael és Sik Klári mellszobra kiválóan elsőrangú. Sik Klári mellszobra eleven élet, érzés és mozgás van benne, valóban elragadóan szép. Az „Ártatlanság“ — női torzó — tiszta valóság, amelyből finom hatásokat vált ki a művész vésőjének mesteri kezelése. Szabó Ervinnek, az elhalt tudósnek fejét, az ábrázolt karakterébe való elmélyedés jellemzi.

Sz. S. V., aki annak idején Fadrusz, Tilgner, Mátrai és Radnai tanítványa volt, nem képvisel sablonszerű programot. A természet megtestesülése, aki meleg érzéseitől vezetve, kizáróan tudása és közvetlensége művészi nyelvén beszél és természetes egyszerűséggel akar érvényesülni. Lppen ezért művei is egy darab valóságot, mesterkéletlen igazságot fejeznek ki. Az élő természet igazsága van bennük.

Ez a mi Szamosi Sós Vilmosunk. Szép Erdélyországunkból a székely ember erős szabadságvágyát hozta lelkében. A dolgozó, szegény, független emberét. Műterme itt van Budán, a Várkert-bazárban. Ő maga családjával Szentendrén él, hol ő ássa fel kicsiny kertjét, kapálja a pityókat, vágja a fát... A mienk ő egészen. Minden munkája a székely őstehetség diadalmas erejének gyümölcse.

HIREK.

Karácsonyi és ujévi zenei ajándékunk: „Hozzád megyek Uram“ (Nearer to Thee) című egyházi dal. Sarah Flower Adams után angolból fordította és dallamát szerzte: Józán Miklós. Kétszólamu énekkara orgona vagy harmonium kísérettel és férfikarra átirta: Tiboldi József. Kiadja az „Unitárius Értesítő“ szerkesztősége. Ára 100 korona. — Az egyházi zeneirodalom fejlesztése s a hitélet mélyítése céljából készült zeneművet az új előfizetőknek is díjtalanul megküldi a szerkesztőség. — Aki valamilyen tévedés folytán nem kapta volna még meg, kérjük jelentse be s szerkesztőségünk pótolni fogja a hiányt.

Kebli tanácsunk a múlt év december 10-én tartott ülésén határozatban kimondta, hogy az új körzeti beosztás alapján a Dunántulon lakó hiveink a polgárdii (Fejérm.) egyházközség pénztárába fizessék ezentul egyházi adójukat.

Rev. W. H. Drummond angliai barátunk, a Nemzetközi Vallásos Konferenciák főtárgyalója nem január 14-én, hanem január 21-én vesz részt Istentiszteletünkön, amelyet este 6 órakor tartunk temolomunkban, mivel délelőtt ő is megjelenik az Országház kupola csarnokában tartandó Petőfi ünnepélyen.

Karácsonyi ünnepünkre az urvacsorai kenyeret özv. Sebestyén Arthurné, a bort pedig Szatmáry Pál alezredes hitrokonunk ajándékozta.

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

Kádakat

Puttonyokat
Boredényeket
Mezőgazdasági
szerszámokat
Tragacokokat
Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34

TELEFON
SZÁM:
180-53.

KARTAL TESTVÉREK

Sürgőny cím
KARTALOK
Budapest

műszaki kereskedők

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 18. SZÁM.

Műszaki anyagok és cikkek, olajok kenő-
anyagok, minden mezőgazdasági és egyéb
iparág számára legjutányosabban kaphatók.

AZ ÉN HITEM

KOVÁCS LAJOS

brassói unitárius lelkész
most megjelent munkája
az unitárius lelkészi
irodában kapható.

Ára: **50** korona

A jövedelem a brassói unitárius
templom építésére fordítottik.

A Népies Irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású
néprajzi, irodalmi és
történelmi kiadványai
megrendelhetők

Budapest,
I., Vilmos császár-ut 55.

ZALAI LAJOS

férfiszabó üzlete

a IX. ker. Haller-piacon.

fiú- és fiuruhák, télikabátok állandóan és
olcsón kaphatók.

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítenek.
Javítást is vállalok. Mérsékelt árak.

„STUDIUM“

KÖNYVESBOLT
BUDAPEST, IV..
MUZEUM-KÖRUT 21

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből
186-87. alakult új vállalat

Telefon:
186-87.

Szakkönyvek, szépirodalmi, egyházi és egyetemi
tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden
kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóiratot.
Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elintézi

STERN JÓZSEF R. T.

Budapest, Kálvin-tér 1.

Alapított 1859. évben.

Szövetek, mosóárúk, selymek, bélés-
és vászonárúk, női, férfi- és gyermek-
fehérnemű, kész felöltők és blúzok
legjutányosabb bevásárlási forrása.